

Research Paper

The Impact of Couples' Decision-Making Process in Delayed Childbearing and Related Social Conditions

Sareh Nematian¹ Mohsen Noghani Dokht Bahmani^{*2}

¹ M.A in social sciences, Department of Social Sciences, Faculty of Letters and Humanities, Ferdowsi university of Mashhad, Mashhad, Iran sarehnematian@yahoo.com

² Associate Professor, Department of Social Sciences, Faculty of Letters and Humanities, Ferdowsi university of Mashhad, Mashhad, Iran, noghani@um.ac.ir

 10.22080/SSI.2022.22905.1955

Received:

January 4, 2022

Accepted:

January 18, 2022

Available online:

February 17, 2022

Keywords:

Delayed childbearing,
Narrative analysis,
Couples' decision-
making, Social
conditions

Abstract

Objectives: The purpose of the present study is to examine the impact of couples' decision making process on delayed childbearing and also to understand the context involved in their decisions. **Methods:** In this research conducted in Mashhad, using snowball sampling, eight couples (who are not willing to have child even a few years after their marriage) were selected. Data was collected using narrative interviews (individually and in pairs) and analyzed through qualitative narrative analysis method. **Results:** The thematic narrative analysis revealed five themes, including child expenses, discouraging social networks, neutral social networks, and welfare preferences. The results obtained from the structural narrative analysis suggested that couples confronted crises, issues, concerns and trends in their lives which enormously affected their childbearing decision; therefore, they decided to postpone it. For some couples, having a child in the specific situation they were in (specific period of their lives) prevented them from reaching their goals and added to their problems. **Conclusion:** Besides, couples' economic situation, social network, relationship with each other, as well as their personal purposes and motivation had a significant role in decision-making process about postponing childbearing.

*Corresponding Author: Mohsen Noghani Dokht Bahmani

Address: Associate Professor, Department of Social Sciences, Faculty of Letters and Humanities, Ferdowsi university of Mashhad, Mashhad, Iran **Email:** noghani@um.ac.ir

Extended Abstract

Introduction

To understand the phenomenon of fertility, the analysis of reproductive behavior in the family has always been of particular value to researchers. Because the family is the main unit in which reproductive decisions, reproductive goals and reproductive behaviors are reflected. Making decisions about childbearing in the family is itself subject to intergenerational relationships as well as the power of the couple in the family, the household economy, and local interpretations of culture and other factors.

Accordingly, many studies have been conducted to explain reproductive behavior, but there have always been criticisms in the field of explanation and theorizing on population studies. This may be due to the fact that the main trend of studies in the field of fertility has been more based on quantitative research, because in such studies the researcher is not fully involved in the living context of the subjects, but from official published data or large-scale social surveys. Uses and examines the current state of fertility, factors affecting fertility, the process of fertility changes over time. These

include the study of Allen and Worku. (2008), Carter & White (2008), Kolo et al. (2009), Hakim (2010), Adhikari (2010).

At present, the reduction of couples' tendency to childbearing has joined the list of social issues in the country that must be examined and a solution found. With this description, the present study seeks to analyze the decision-making process of couples regarding procrastination and to explore the conditions and contexts involved in this process.

Methods

In this research, the method of narrative analysis has been used. This approach was chosen to achieve the decision-making process of couples in a sequential and timely manner, and also by analyzing the narratives of couples, their decision-making process over time was revealed.

The sample included couples who did not want to have child after living together for several years. They were selected through snowball sampling with maximum economic, cultural, social and religious diversity.

Finally, the interviews were conducted considering ethical issues

(by assuring the respondents' anonymity and using pseudonyms; the interview time was also determined by the participants themselves in a prior appointment). To be able to reach a common understanding and gain more information, in-depth interviews were conducted. The interview began with background questions. To achieve the first goal of the research (discovering the impact of couples' decision-making process on delayed childbearing during cohabitation and different periods of life), questions were asked about their first acquaintance, first cohabitation, and their relationship in each period of their life. Following that, thought-provoking questions were asked about how they spent their married life, how their life has changed since the beginning of their marriage, how they decided not to have a child, and how they evaluate their life today compared to the past?

Results

the results obtained from the structural narrative analysis suggested that couples confronted crises, issues, concerns and trends in their lives which enormously affected their childbearing decision; therefore, they decided to postpone it. For some couples, having a child in the specific situation they were in (specific period of their lives) prevented them from reaching their goals and added to their problems. Besides, couples' economic situation, social network, relationship with each other, as well as their

personal purposes and motivation had a significant role in decision-making process about postponing childbearing.

Conclusion

The narrations of the studied couples expressed the role and importance of "economic situation" in their decision-making process. A study by Allen et al. (2008) also showed the importance of economic status on individuals' decision-making. Poor financial situation discouraged some couples from having child. This finding is consistent with the study of Branson (2014). In contrast, there were couples who had good financial conditions, which, on the contrary, led to other desires and motivations in them and delayed their childbearing. Another finding of this study was the importance of "childbearing costs" for couples. The couple's high estimate of the child's expenses made them skeptical about having children. Liebenstein's economic theory confirms the concept of "childbearing costs" in the present study. He considers the issue of cost and benefit, stating that parents calculate how much it costs or benefits to have a child.

Funding

There is no funding support.

Authors' contribution

Authors have an equal contribution.

Conflict of interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We thank the participants in this study, whose names we could not name due to their rights.

علمی پژوهشی

فرایند تصمیم‌گیری زوجین در تأخیر فرزندآوری و شرایط اجتماعی دخیل در آن

ساره نعمتیان^۱، محسن نوغانی دخت بهمنی^{۲*} ID

^۱ کارشناس ارشد پژوهشگری علوم اجتماعی، گروه جامعه‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران
sarehnematian@yahoo.com
^۲ دانشیار گروه جامعه‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران، noghani@um.ac.ir

doi 10.22080/SSI.2022.22905.1955

چکیده

اهداف: مطالعه‌ی حاضر به منظور کشف فرایند تصمیم‌گیری زوجین در خصوص تأخیر فرزندآوری و همچنین درک و شناخت زمینه‌های اجتماعی دخیل در تصمیم‌گیری آن‌ها انجام گرفته است. روش مطالعه: در این پژوهش که در سال ۱۳۹۹ در شهر مشهد انجام گرفت، نمونه‌ها (۸ زوج مشهدی که از زندگی مشترکشان چند سالی گذشته بود و تمایل به فرزندآوری نداشتند) به صورت گلوله برفی انتخاب گردیدند و داده‌ها از طریق تکنیک مصاحبه‌ی روایی (فردی و زوجی) و با استفاده از روش کیفی تحلیل روایت گردآوری شدند. یافته‌ها: از تجزیه و تحلیل مضمونی داده‌ها پنج مضمون اصلی پدیدار شد که دامنه‌ی آن‌ها بدین قرار بود: کودک گران‌قیمت، شبکه اجتماعی منصرف‌کننده، شبکه اجتماعی خنثی، با همان تنها و ترجیحات رفاه‌طلبی. یافته‌های حاصل از تحلیل ساختاری روایت نشان داد که زوجین در فرایند زندگی خود با بحران‌ها، مسائل، نگرانی‌ها و تمایلاتی روبرو شده‌اند و در مواجهه با آن‌ها به بررسی و ارزیابی فرزندآوری پرداخته و تصمیم گرفته‌اند آن را به تعویق بیاندازند. برای زوجین، داشتن فرزند در آن موقعیت (دوره از زندگی) منجر به عدم رسیدن به اهدافشان می‌گردد و بر مشکلاتشان می‌افزاید. نتیجه‌گیری: وضعیت اقتصادی زوجین، شبکه اجتماعی، چگونگی رابطه با یکدیگر و اهداف و انگیزه‌های شخصی آن‌ها، در فرایند تصمیم‌گیری در خصوص تأخیر فرزندآوری، نقش قابل ملاحظه‌ای در هر دوره از زندگی داشته است.

تاریخ دریافت:

۱۴ دی ۱۴۰۰

تاریخ پذیرش:

۲۸ دی ۱۴۰۰

تاریخ انتشار:

۲۸ بهمن ۱۴۰۰

کلیدواژه‌ها:

تأخیر در فرزندآوری، تصمیم‌گیری زوجین، تحلیل روایت، شرایط اجتماعی.

* نویسنده مسئول: محسن نوغانی دخت بهمنی

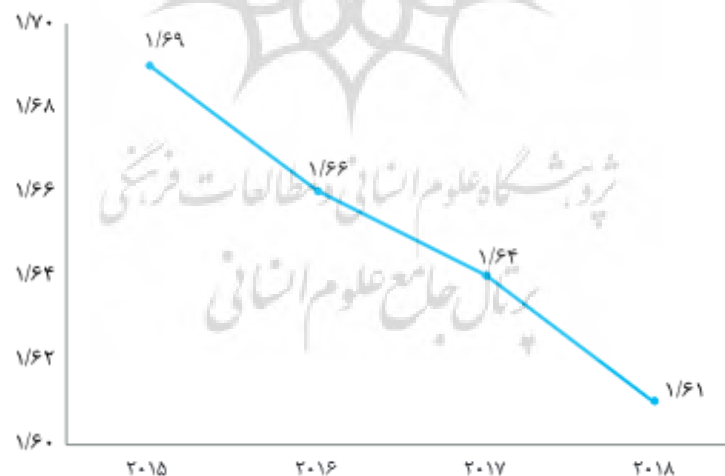
آدرس: دانشیار گروه جامعه‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

ایمیل: noghani@um.ac.ir

۱ مقدمه و بیان مسأله

یکی از عوامل اساسی در برنامه‌ریزی‌های اقتصادی-اجتماعی، جمعیت است. از این بابت که بسیاری از مسائل اقتصادی، اجتماعی و سیاسی با موضوع جمعیت پیوند و ارتباط مستقیم پیدا کرده است، بی‌تردید برنامه‌ریزی‌های توسعه در یک کشور بدون در نظر گرفتن این مقوله امکان‌پذیر نخواهد بود. باروری یکی از مؤلفه‌های مهم جمعیت‌شناسی است که در کنار سایر متغیرهای جمعیتی در روند تکوین جمعیت نقش مؤثری دارد. در سال‌های اخیر تحولات جمعیت‌شناختی چشمگیری در دنیا رخ داده است و می‌توان گفت یکی از مهم‌ترین این تغییرات، کاهش باروری در تمام دنیا بوده است. به موازات این تحولات، جمهوری اسلامی ایران نیز تغییرات گسترده‌ای را تجربه کرده است.

طی سه دهه گذشته، میزان باروری در ایران به طرز حیرت‌انگیزی کاهش یافته است. باروری کل یا تعداد فرزندان زنده‌ای که انتظار می‌رود هر زن در طول دوران باروری خود به دنیا آورد از حدود ۶/۳ در سال ۱۳۶۵ به ۲/۶ در سال ۱۳۷۵ رسیده که نشان‌دهنده بیش از ۵۰ درصد کاهش است (بانکی‌پور فرد و دیگران، ۱۳۹۴؛ رمضان خانی و دیگران، ۱۳۹۲: ۵۰۶؛ خلیلی نژاد، ۱۳۸۹: ۱۲۴). کاهش رشد جمعیت کشور طی سال‌های اخیر همچنان ادامه یافته است. در سرشماری سال ۱۳۹۰ جمعیت ایران، نرخ باروری کل به ۱/۷ رسید (اسحاقی و دیگران، ۱۳۹۳). بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵، نرخ باروری کل ایران عددی برابر با ۲/۰۱ فرزند محاسبه شد. آخرین نرخ باروری کلی برای ایران در سال ۲۰۱۸ (۱۳۹۷) برابر با ۱/۶۱ گزارش شده است که نسبت به سال ۲۰۱۵ (۱۳۹۴) که برابر با ۱/۶۹ بوده است، کاهش یافته است. در شکل زیر تغییرات نرخ باروری کلی ارائه شده است.

نمودار ۱ تغییرات نرخ باروری کلی در ایران از سال ۲۰۱۵ الی ۲۰۱۸ (چشم انداز جمعیت جهان در بازنگری سال ۲۰۱۹، سازمان ملل متحد، ۲۰۱۹)

¹ world population prospects the 2019 revision

فرزندآوری و تمایل زوجین به نداشتن فرزند می‌تواند منجر به کوچک و هسته‌ای شدن خانواده و کم‌رنگ شدن نقش‌های خاله، عمه، عمو و دایی گردد و در نهایت اضمحلال خانواده را رقم زند. اهمیت فرزندآوری به اندازه‌ای است که اگر خانواده‌ها با توجه به ویژگی‌های جامعه شهری، چندان تمایلی به آن نداشته باشند، ادامه بقای جامعه و پویایی مستمر آن با مشکلات متعددی روبرو خواهد شد (راعی بناب و همکاران، ۱۳۸۹: ۸۵). از طرفی چنانچه زوجین داوطلبانه قصد کنترل تعداد فرزندان، فاصله‌گذاری بین آن‌ها و به ویژه بین ازدواج و تولد اولین فرزند را داشته باشند، از سوی خانواده‌شان و همچنین جامعه مورد فشار قرار خواهند گرفت (لی و دیگران، ۲۰۱۳: ۱۲۷).

تصمیم‌گیری در مورد باروری یکی از وقایع عمده زندگی زوجین است که به نوبه خود بسیاری از جنبه‌های زندگی از قبیل سلامت، وضعیت اقتصادی و رفاه خانوار را تحت تأثیر قرار می‌دهد (رمضان‌خانی، ۱۳۹۲: ۵۰۶). برای درک پدیده باروری، تحلیل از سطح خانواده همواره برای پژوهشگران از ارزش ویژه‌ای برخوردار بوده است؛ زیرا خانواده اصلی‌ترین واحدی است که تصمیمات باروری در آن اتخاذ می‌گردد، اهداف باروری در آن شکل می‌گیرد و رفتارهای باروری در آن صورت واقعی و عملی به خود می‌گیرد. اخذ تصمیمات مربوط به فرزند آوری در خانواده، خود در معرض روابط بین نسلی و نیز قدرت زن و شوهر در خانواده، اقتصاد خانوار و تفاسیر محلی فرهنگ و عوامل بی‌شمار دیگر است. باین‌وجود، چگونگی تعاملات درونی و ارتباط الگوهای خانواده با باروری ایده‌آل و رفتارهای واقعی باروری با سازوکار تأثیر تحولات اجتماعی بر ماهیت این ارتباط، تاکنون محور بحث دنباله‌دار در قلمرو مطالعات مربوط به باروری و جمعیت بوده است. بر این اساس، پژوهش‌های فراوانی با هدف تبیین رفتار باروری انجام شده است اما همواره انتقاداتی در قلمرو تبیین و نظریه‌پردازی بر مطالعات جمعیتی

تغییر سیاست‌های جمعیتی و تشویق زوجین به فرزندآوری، از موضوعاتی است که در سال‌های اخیر در رسانه‌های ایران بسیار مطرح می‌شود. در خلال بحث فرزندآوری ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی این موضوع نیز بررسی می‌شود (عبداللهی و رحیمی، ۱۳۹۶). در سه دهه اخیر به دنبال سیاست‌های جمعیتی و رواج تک‌فرزندی، کشور در آستانه بحران سالمندی قرار گرفته است. با قانونی شدن طرح حمایت از خانواده و جوانی جمعیت در آبان ماه ۱۴۰۰، مقرر شد تا به زوج‌های جوان تسهیلات ویژه‌ای برای فرزندآوری اعطا شود. طرح حمایت از خانواده و جوانی جمعیت که با موافقت نمایندگان بر اساس اصل ۸۵ در کمیسیون ویژه در مجلس بررسی، سپس برای تصویب نهایی به شورای نگهبان ارسال شد، سرانجام در آبان ماه ۱۴۰۰ تبدیل به قانون گردید. در قالب طرح اشاره شده، مقرر گردید از خانواده‌هایی که تمایل به فرزندآوری دارند حمایت شده تا زوجها نسبت به این مسئله تشویق و ترغیب شوند. این قانون می‌تواند راهی برای برون‌رفت از بحران‌های جدی مانند کاهش نرخ فرزندآوری، سالمندی و پیری جمعیت، بی‌انگیزگی پسران و دختران برای تشکیل خانواده، دل‌نگرانی زوج‌های جوان برای تأمین هزینه‌های بالای فرزندآوری و ... باشد و با اجرای مؤثر آن توسط دولت محترم گام عملی در راستای حمایت از منافع خانواده‌ها برداشته خواهد شد (خبرگزاری جمهوری اسلامی ایلنا، ۱۴۰۰). با اجرایی شدن این طرح می‌توان خوش‌بین بود که فرزندآوری از روند کاهشی خود خارج شود و به نرخ قابل قبولی برسد تا مزایای آن نه تنها برای جامعه بلکه برای زوجین آشکار گردد. پناهی (۱۳۹۵) در تحقیق خود به این نتیجه رسید که فرزندآوری باعث استحکام خانواده، رضایت‌مندی از زندگی، تأمین بهداشت روان، توسعه‌ی رزق، رشد اجتماعی، افزایش مهارت، شکوفایی استعدادها، کسب معنویت، رضایت الهی، تقویت روابط اجتماعی و... می‌شود. در مقابل تأخیر

¹ Lee & the other

کیفی و به ویژه روش تحلیل روایتی که منجر به درک فرایند تصمیم‌گیری می‌گردد، بر اهمیت موضوع می‌افزاید. نکته‌ی قابل توجه دیگر این است که مطالعات قبلی عمدتاً به بررسی دیدگاه‌ها و تمایلات باروری زنان پرداخته‌اند و دیدگاه‌های مردان در این زمینه کمتر لحاظ شده است. این در حالی است که در جوامع مختلف مردان نقش مهمی در اخذ تصمیمات باروری ایفا می‌نمایند. در این مطالعه سعی گردیده تا دیدگاه‌ها و عقاید زوجین مورد توجه قرار گیرد زیرا باروری موضوعی مرتبط با هر دو زوج است و زن و مرد هر دو در تصمیم‌گیری مربوط به فرزندآوری سهیم‌اند.

امروزه پدیده‌ی کاهش باروری در اکثر اقشار جامعه‌ی ایرانی نیازمند توجه است. زوجها به خوبی می‌دانند که وقتی پدر و مادر شدند، باید بیشتر وقت خود را به فرزند و مسائل تربیتی او اختصاص دهند؛ بنابراین در بیشتر موارد چند سالی صبر می‌کنند تا تکلیف زندگی‌شان روشن‌تر شود و در اولین سال‌های زندگی گرایش کمتری در ارتباط با فرزندآوری از خود نشان می‌دهند. آنچه این موضوع را امروزه تبدیل به مسئله‌ی اجتماعی نموده کاهش بیش‌ازحد باروری در ایران و گرایش کم خانواده‌ها به فرزندآوری است و به دلیل آن‌که این مسئله پیامدهای زیادی در سطوح خرد و کلان دارد، توجه به این پدیده و بررسی آن ضروری به نظر می‌رسد. از طرفی، بحث‌های اخیر مطرح شده از طرف سیاست‌گذاران و مسئولین، جمعیت‌شناسان، پژوهشگران و صاحب‌نظران در کشور که بیانگر دیدگاه‌های متفاوت و اختلاف نظرهای عمیق در خصوص تحولات آینده جمعیت و باروری در کشور است، ضرورت مطالعه‌ی عمیق و توجه جدی به این موضوع را نشان می‌دهد. در حال حاضر کاهش گرایش زوجین به فرزندآوری، به فهرست مسائل اجتماعی کشور پیوسته است که بایستی مورد بررسی قرار گیرد و راه‌حلی برای آن پیدا شود.

وارد شده است. این امر می‌تواند از آنجا ناشی شود که گرایش اصلی مطالعات انجام شده در حوزه باروری بیشتر بر مبنای تحقیقات کمی بوده است. زیرا در چنین مطالعاتی پژوهشگر کاملاً درگیر بستر زندگی افراد مورد مطالعه نمی‌شود، بلکه از داده‌های منتشرشده رسمی کشور و یا پیمایش‌های اجتماعی وسیع دامنه استفاده می‌نماید و به بررسی وضعیت موجود باروری، عوامل مؤثر بر باروری و روند ایجاد تغییرات باروری در طی زمان می‌پردازد. از جمله می‌توان به مطالعه آلن^۱ و همکاران (۲۰۰۸)، کولو^۲ و همکاران (۲۰۰۹)، حکیم (۲۰۱۰)، ادھیکاری^۳ (۲۰۱۰)، شاکور (۱۳۸۹)، راکعی بناب و همکاران (۱۳۸۹)، هزارجریبی و عباس پور (۱۳۸۹)، ادیبی سده و همکاران (۱۳۹۰) و عبدالهی و فرجادی (۱۳۹۵) اشاره نمود.

مطالعات داخلی گذشته حاکی از آن است که روند کاهش باروری در ایران متناسب با تحولاتی بوده که در برخی از ابعاد خانواده‌ها به وقوع پیوسته است. در ایران الگوی سنتی خانواده با شتاب گرفتن روند تحولات اقتصادی و اجتماعی در دهه‌های اخیر به تدریج رو به تغییر نهاده و منجر به تغییراتی در نگرش‌ها و رفتارهای مرتبط با ازدواج و فرزندآوری گردیده است. این تغییرات که در افزایش سن ازدواج، افزایش سن در تولد اول و کاهش فرزندآوری زودرس منعکس شده است، نقش مهمی در کاهش باروری در سه دهه‌ی اخیر داشته است. گرچه تحقیقات کمی قادر به شرح روابط علت و معلولی هستند ولی این مطالعات قادر به تولید داده‌های غنی حاصل از درک پدیده‌ها در شرایط طبیعی نمی‌باشند و در واقع کسب درک عمیق در مورد چگونگی پدیده‌ها از طریق مطالعات کیفی امکان‌پذیر است. با در نظر گرفتن اینکه روش‌های کیفی و داده‌های حاصل از آن می‌توانند درک کامل‌تری از نحوه رفتار و چگونگی تصمیم‌گیری ارائه نمایند، لذا انجام تحقیق حاضر با استفاده از رویکرد

³ Adhikari

¹ Alene

² Kulu

از نظر وی امروزه داشتن فرزند نسبت به گذشته، بیش‌تر تصمیمی عاطفی است و ما در عصری زندگی می‌کنیم که می‌توان آن را عصر طلایی فرزند یا عصر فرزند عزیز نامید (عنایت و پرنیان، ۱۳۹۲: ۱۱۸-۱۱۹). طبق نتایج اویدیران^۱ و همکاران (۲۰۰۶) گفتگوی زوجین در خصوص مسئله‌ی باروری با ویژگی‌های شخصیتی آن‌ها در ارتباط است و می‌تواند تصمیم آن‌ها را در خصوص اندازه خانواده و تنظیم خانواده تحت تأثیر قرار دهد.

از نظر پارسونز، آنچه امروزه به عنوان تک علت در کم شدن بعد خانواده اثر دارد صنعتی شدن است. عده‌ای تمایل به محدود ساختن تعداد فرزندان را ناشی از بینش اقتصادی و خوش‌گذرانی و زندگی مرفه می‌دانند (صادقی فسایی و عرفان‌منش، ۱۳۹۲: ۷۳). بر مبنای تئوری مبادله، افراد گروه‌های اجتماعی را فقط به خاطر نفع شخصی‌شان شکل می‌دهند؛ یعنی افراد محاسبه‌گرانی عقلانی درباره سود و هزینه می‌باشند (کلانتری و همکاران، ۱۳۸۹: ۸۶). بر مبنای این نظریه می‌توان بیان کرد، زمانی که زن و شوهر هزینه‌های فرزند را بیشتر از منافع آن (از جمله فرصت‌های ازدست‌رفته) ارزیابی می‌کنند، به خاطر تقبل هزینه زیاد در طول زندگی، گرایش کمتری به فرزنددار شدن خواهند داشت. از نظر بکر، فرزندان به عنوان کالای مصرفی بادوام در نظر گرفته می‌شوند که طی زمان منفعت دارند. رویکرد اقتصادی از باروری بر درآمد و هزینه والدین برای فرزند آوردن تأکید دارد. این رویکرد شمار و کیفیت فرزندان دلخواه زوجین را تحت تأثیر قرار می‌دهد و بر هزینه رشد و تربیت، فرصت‌های ازدست‌رفته (اشتغال زنان) و سطح درآمد خانواده تأکید دارد (بکر و بارو، ۱۹۸۶: ۶۹ به نقل از راد و ثوابی، ۱۳۹۴). چنانچه آلن^۲ و همکاران (۲۰۰۸) در مطالعه خود به این نتیجه رسیدند که مکان زندگی و سطح درآمد ارتباط معناداری با سطح باروری دارد. همچنین برانسون^۳ (۲۰۱۴) در مطالعه خود به این نتیجه رسید

درک بیشتر از پدیده‌ی باروری، می‌تواند در ارائه‌ی برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در جهت ارتقاء سلامت خانواده و جامعه در ابعاد جسمی، اجتماعی، روحی، روانی، معنوی و در نتیجه ارتقای کیفیت زندگی مردم کاربرد داشته باشد و در نهایت توسعه انسانی را در جامعه تحت تأثیر قرار دهد. بدون شناخت عمیق و دقیق پدیده‌ی باروری، نمی‌توان سیاست‌های جمعیتی جامع و پایداری را طراحی نمود و کنترل باروری و جمعیت را در دست گرفت. امید است به انجام رساندن این پژوهش و نتایج حاصل از آن بتواند به ترسیم هرچه بهتر سیاست‌های جمعیتی و برنامه‌ریزی منطقه‌ای و ملی در سطح کشور کمک کند و مسئولین با رفع مشکلات زوجین، به‌صورت آگاهانه و همه‌جانبه به برنامه‌های بلندمدت اقدام نمایند. با این توصیف، پژوهش حاضر درصدد است به تحلیل فرایند تصمیم‌گیری زوجین در خصوص تأخیر فرزندآوری پرداخته و شرایط و زمینه‌های اجتماعی دخیل در این فرایند را کشف و بررسی کند.

۲ مروری بر ادبیات نظری و تجربی پژوهش

با توجه به اهمیت باروری در ابعاد مختلف، تئوری‌پردازان متعددی سعی در تئوری‌پردازی در رابطه با باروری نموده‌اند. تئوری اجتماعی-فرهنگی باروری، در تبیین رفتار باروری بر باورها، آداب و رسوم اجتماعی، هنجارها و ارزش‌ها و روی‌هم‌رفته مؤلفه‌های فرهنگ تأکید کرده است (رشیدی، ۱۳۷۹). تئوری به نقل از رضایی نسب و فتوحی، (۱۳۹۶). تئوری نوگرایی و مدرنیته، شهرنشینی و صنعتی شدن را عاملی می‌داند که منجر به مدرن شدن سبک زندگی و تغییر در تفکرات انسان‌ها و توجه کمتر آن‌ها به خانواده شده است. گیدنز بر این باور است که خانواده امروزه دچار دگرگونی‌هایی شده است که در کشورهای غربی و صنعتی این دگرگونی‌ها پیشروی کرده‌اند و به مرور زمان در حال جهانی شدن هستند.

³ Bronson

¹ Oyediran

² Alene

منفی بر روی فعالیت کاری زنان دارد اما اشتغال زنان تأثیر بر روی تصمیم زنان برای فرزند اضافی ندارد.

در تئوری پذیرش اجتماعی هر فرد برای تصمیم‌گیری در انجام هر عملی به نظرات دوستان، گروه‌ها، والدین و به‌طور کلی جامعه توجه زیادی نشان می‌دهد و اگر فرد در انجام کنش خاص مثلاً فرزند آوری از پذیرش اجتماعی بالایی آن خبردار باشد، خواسته یا ناخواسته به آن تن در خواهد داد، عکس این امر نیز صادق است (راکعی بناب و همکاران، ۱۳۸۹). یی و سیمون^۵ (۲۰۱۰) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که شبکه اجتماعی زنان شامل دوستان، مادر و همسر است. این افراد منبع اصلی شایعات و بارورهای غلط در خصوص باروری بوده و اطلاعات دریافت‌شده از آنان، اثر مستقیمی بر تصمیمات باروری مشارکت‌کنندگان داشته است. عامل مرتبط دیگر در گرایش به باروری، پایگاه اجتماعی است که از طریق تئوری‌های مختلفی قابل تفسیر است. از نظر گیدنز پایگاه به تفاوت‌های میان گروه‌های اجتماعی از نظر احترام یا اعتبار اجتماعی که دیگران برای آن‌ها قائل می‌شوند اطلاق می‌گردد. تمایزات پایگاهی اغلب از تقسیمات طبقه‌ای مستقل است. همچنین از نظر وی داشتن درآمد بالا معمولاً پایگاه والایی نصیب شخص می‌کند (گیدنز، ۱۳۸۷: ۲۲۶). از نظر بکر والدین تحصیل‌کرده‌ای که رتبه شغلی آن‌ها بالا و هزینه فرصت‌هایشان نیز زیاد است و نیز والدینی که به دلیل برخورداری از درآمد بیشتر، دسترسی آسان‌تری به ابزارهای کنترل باروری دارند، خواستار فرزندان کمتری هستند و متقابلاً والدین کم‌درآمد، دارای مشاغل پایین و فاقد امکان دسترسی به روش‌های کنترل باروری، در عمل فرزندان بیشتری خواهند داشت (منصوریان و خوش‌نویس، ۱۳۸۵: ۱۳۴). عامل دیگر سرمایه اجتماعی است، سرمایه اجتماعی مجموعه‌ای از منابع موجود یا بالقوه‌ای است که به

که بالا بودن هزینه‌های فرزند و مخارج زندگی از نگرانی‌های زنان برای فرزندآوری است. استرلین عقیده دارد، بدتر شدن شانس کاری جوانان به علت درآمد پایین‌تر، بیکاری و بالا رفتن مهاجرت برای یافتن شغل، تأخیر در ازدواج، به عقب انداختن بچه‌دار شدن، افزایش مشارکت نیروی کار زن و افزایش طلاق باعث کاهش باروری می‌شود (بیلین گسلی^۱، ۲۰۱۰: ۸). از نظر بونگارت به موازات توسعه، متوسط سن در اولین ازدواج افزایش می‌یابد. نتیجه این تغییر کاهش درصد زنان در وصلت جنسی، منجر به تغییرات در رفتار باروری می‌شود. همچنین به عقیده وی نگرش‌ها نسبت به اندازه ایده‌آل خانواده و ترجیح جنسی ممکن است باروری را تحت تأثیر قرار دهد (حسینی، ۱۳۹۰: ۱۱۷-۸۳). طبق نظریه برابری جنسیتی و به عقیده مک‌دونالد در کشورهای در حال توسعه که زنان برابری جنسیتی بیشتری کسب می‌کنند و به واسطه تحصیلات و کسب شغل، عرصه اجتماعی را بیشتر تجربه می‌کنند و به تبع آن به دنبال تحقق انتظارات و آمل و آرزوهای فردی خود می‌روند، از باروری خود می‌کاهند چون فرزندآوری و پرورش فرزندان که در جامعه سنتی، وظیفه اصلی زن تلقی شده است مانع دستیابی به آرزوها و اهداف فردی زنان است (مک‌دونالد، ۲۰۰۰ به نقل از راد و ثوابی، ۱۳۹۴). نتایج مطالعات برانسون (۲۰۱۴)، کرتزر^۲ و همکاران (۲۰۰۹)، بیداریان و شیری (۱۳۸۸) حاکی از آن است که اشتغال زن فرصت فرزندآوری را از وی می‌گیرد و اشتغال و تحصیلات همسر از دلایل کاهش باروری محسوب می‌شود. با توجه به تئوری ارتقا اجتماعی، خانواده با توجه به پیشرفت و ترقی حاصل‌شده به فرزندآوری می‌اندیشد و اگر فرزند را مانع پیشرفت خانواده‌ی خود بداند آن را به طرق مختلف کنترل می‌کند (رشیدی، ۱۳۷۹: ۴ به نقل از چمنی و همکاران، ۱۳۹۵). اکرت جف^۳ و استیر^۴ (۲۰۰۹) در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که باروری تأثیر

⁴ Stier

⁵ Yee & Simon

¹ Billingsley

² Kertzner

³ Ekret-Jeffe

تکنیک معمول در گردآوری داده‌های لازم برای تحلیل روایت «مصاحبه روایی»^۲ است. در مصاحبه روایی از فرد مطلع خواسته می‌شود سرگذشت موضوعی را که خود در آن شرکت داشته فی‌البداهه روایت کند و موضوع موردنظر را در قالب داستان به‌هم‌پیوسته‌ای از رویدادها از ابتدا تا به انتهای آن بازگو کند.

این پژوهش در سال ۱۳۹۹ در شهر مشهد انجام گرفت. نمونه‌های موردنظر یعنی زوجین مشهودی که پس از چند سال زندگی مشترک، تمایل به فرزندآوری نداشتند، از طریق نمونه‌گیری گلوله برفی و با حداکثر تنوع از نظر اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و مذهبی انتخاب شدند و نمونه‌گیری تا رسیدن به مرحله‌ی اشباع یعنی عدم طرح مفاهیم جدید از سوی واحدهای موردپژوهش ادامه یافت. در نهایت مصاحبه‌ها بر طبق ملاحظات اخلاقی (با اطمینان دادن به پاسخگویان که اسامی آنها افشا نشده و از اسامی مستعار استفاده گردد و همچنین ساعات انجام مصاحبه با تعیین وقت قبلی توسط خود مشارکت‌کنندگان تعیین گردد) ابتدا با زوجین به دلیل آن‌که بتوانند به درک مشترک دست یابند و سپس مصاحبه‌های فردی عمیق برای کسب اطلاعات بیشتر انجام گردید. مصاحبه با سؤالات زمینه‌ای آغاز شد. برای دستیابی به نخستین هدف پژوهش (کشف فرایند تصمیم‌گیری زوجین در خصوص تأخیر در فرزندآوری در طول زندگی مشترک و دوره‌های مختلف زندگی) سؤالات متداولی در خصوص نحوه‌ی آشنایی زوجین، اوایل زندگی مشترک، چگونگی رابطه وضعیت زندگی در هر دوره مطرح گردید. پس از آن سؤالات موشکافانه‌ای (نظیر دوران عقد خود را چگونه گذرانید؟ از اوایل زندگی مشترک تا امروز، وضعیت زندگی‌تان چگونه بوده است؟ چگونه تصمیم گرفتید فرزند دار نشوید؟ زندگی امروز خود را با توجه به گذشته چگونه ارزیابی می‌کنید؟) از شرکت‌کنندگان پرسیده شد تا شرایط و زمینه‌هایی که در تصمیم زوجین دخیل

مالکیت شبکه پایداری از روابط کم یا بیش نهاده شده افراد بستگی دارد، افرادی که یکدیگر را می‌شناسند و خود را مدیون یکدیگر می‌دانند؛ به عبارت دیگر، با تعلق به یک گروه به عنوان مجموعه عاملانی که نه فقط صاحب حیثه‌های مشترک هستند، بلکه با پیوندهای پایدار و سودمند به یکدیگر وابسته‌اند (شویره و فونتن، ۱۳۸۵: ۹۹). بر این اساس ملاحظه می‌شود سرمایه اجتماعی دلالت بر دارایی‌های جمعی می‌کند که کنش را تسهیل می‌کنند و افراد را در دستیابی به اهداف خود یاری می‌دهند. سرمایه اجتماعی می‌تواند همچون واسطه‌ای عمل کند که افراد از طریق آن‌ها چیزهای زیادی در مورد رفتارهای جمعیتی فرامی‌گیرند. سرمایه اجتماعی نوعی منابع ارزشمند در زندگی برای افراد به وجود می‌آورد. با وجود محیط اجتماعی حمایتی نوعی سرمایه اجتماعی در رابطه با باروری به وجود می‌آید، به طوری که می‌توان عنوان کرد وجود روابط تبادل کمک و حمایت گرایش به فرزندآوری را افزایش می‌دهد (راد و ثوابی، ۱۳۹۴). طبق نتایج مطالعه برانسون (۲۰۱۴) عدم بر خورداری زوجین از حمایت اعضای خانواده، زمینه‌ای را برای تأخیر در فرزندآوری فراهم می‌آورد.

۳ روش

در این پژوهش از روش تحلیل روایت استفاده شده است. تحلیل روایت روشی است که مجموعه‌ای از داستان‌ها را به‌عنوان منبع داده‌های خود برمی‌گزیند. این داستان‌ها، روایتی از تجارب زندگی مردم است که توسط آن‌ها در مورد خودشان و یا به‌واسطه دیگران در مورد افرادی دیگر نقل می‌شود (مون‌هال، ۲۰۱۲). این رویکرد انتخاب گردید تا بتوان به فرایند تصمیم‌گیری زوجین به‌صورت متوالی و زمان‌دار دست یافت و همچنین با آنالیز کردن روایت‌های زوجین، چگونگی روند تصمیم‌گیری آن‌ها را در طول زمان آشکار کرد.

² Narrative Interview

¹ Munhall

گرفته است. در ابتدا برای هر یک از زوجین، فرایند تصمیم‌گیری (در خصوص تأخیر فرزندآوری) مشخص و تحلیل شد.^۴

به‌منظور اطمینان از صحت^۵ یافته‌های این پژوهش چهار معیار (اعتبار یا مقبولیت، قابلیت اعتماد یا همسان بودن، قابلیت انتقال و تاییدپذیری) پیشنهادی گوبا و لینکن^۶ (۱۹۹۴) مورد توجه قرار گرفته و پژوهشگر تلاش کرده است تا یافته‌هایش بازتاب تجارب حقیقی مشارکت‌کنندگان باشد.

۴ یافته‌ها

قبل از ارائه یافته‌های تحقیق برای آشنایی بیشتر با مشارکت‌کنندگان اطلاعات زمینه‌ای آن‌ها شامل: سن، شغل، مدت ازدواج، سطح درآمد در جدول زیر آورده شده است:

می‌کردند مورد بررسی قرار داد. سپس نامی را که به هر مفهوم، زیرم (مضمون) و تم‌ها (مضمون‌ها) ی اصلی داده می‌شد، به شکل نهایی درآورد.

تهیه گزارش: در این مرحله، پژوهشگر تم‌ها (مضمون‌ها) و ساب تم‌ها (زیر مضمون‌ها)، مفاهیم به‌دست‌آمده از مصاحبه‌های فردی و زوجی را در یک جدول قرارداد.

³ Labov & Waletzky

^۴ بدین منظور بر مبنای روش لایو و والتزکی مراحل زندگی مشترک هر یک از زوجین تعیین و در هر مرحله ویژگی‌ها، وقایع و تجربیات زندگی به ترتیب زمان آشکار گردیده است. به هر دوره عنوانی تعلق گرفته که بیانگر ویژگی‌های ساختاری مربوط به دوره موردنظر است. در آخرین مرحله برای دستیابی به فرایند کلی حاکم بر تصمیم‌گیری همی زوجین، خطوط مشترک مراحمی را که افراد در داستان زندگی دنبال کرده بودند، پیدا و پیگیری کردیم تا به خط کلی داستان دست یابیم. براین اساس عناصر ساختاری در روایت (درآمد- آشنایی- مسئله روایت- ارزیابی- حل مسئله- پایان‌بندی) که بر تمامی داستان‌ها دلالت می‌کند، شناسایی و برحسب نقاط اشتراک روایت‌های تعریف‌شده توسط زوجین، نام‌های مختلفی به هر کدام از این بخش‌ها تعلق گرفته و معادل‌سازی شده است.

⁵ Trustworthiness (Rigor or goodness)

⁶ Guba & Lincoln

بوده آشکار گردد و بتواند هدف دوم مطالعه را مورد پوشش قرار دهد.

در مصاحبه‌ها به دو روش اطلاعات جمع‌آوری گردید: این‌که مشارکت‌کنندگان چه می‌گویند؟ (تم‌ها) به‌عنوان مثال چگونه زوجین توضیح می‌دهند که این تصمیم را گرفته‌اند؟ و دوم این‌که چگونه روایت گفته می‌شود؟ (ساختار/خط کلی داستان)-کرونولوژی (چگونگی ردیف وقایع) یا پلات‌ها (توصیف کاراکترها، مشکل، عملیات و حل مشکل).

تجزیه و تحلیل روایت‌های مشارکت‌کنندگان در دو مرحله انجام گرفته است: در اولین مرحله، بر مبنای روش براون و کلارک^۱ (۲۰۰۶) به تجزیه و تحلیل مضمونی مصاحبه‌ها^۲ پرداختیم.

مرحله دوم تحلیل ساختاری است و چارچوب ساختاری لایو والتزکی^۳ (۱۹۶۷) مورد استفاده قرار

¹ Braun and Clarke

^۲ پژوهشگر بر مبنای روش براون و کلارک مراحل زیر را برای تجزیه و تحلیل مصاحبه‌ها به روش آنالیز موضوعی انجام داد: آشنایی ابتدایی با متن مصاحبه‌ها: پژوهشگر به این منظور متن مصاحبه‌های پیاده شده را چندین بار مرور کرد. ایجاد کدهای اولیه: پژوهشگر به‌منظور ایجاد کدهای اولیه، بخش‌های مختلف متن مصاحبه‌ها را به روش زیرخط‌دار کردن، متمایز کرده و با تمرکز بر کل متن، کدهای اولیه را استخراج کرد. جستجو برای مضمون‌ها: پژوهشگر برای ایجاد مضمون‌ها (تم‌های) اولیه، کدهای اولیه را در طبقه‌های فرضی اولیه جمع‌آوری کرده و آن‌ها را در ساب تم‌ها (زیر مضمون‌ها) ی اولیه دسته‌بندی نمود.

مرور مضمون‌ها: پژوهشگر در این مرحله، یک‌بار دیگر تم‌ها (مضمون‌ها) ی به‌دست‌آمده را مرور کرده و تعلق هر کدام از کدها را به ساب تم‌ها (مضمون‌ها) ی شکل گرفته اولیه مورد بررسی قرار داد. در این مرحله در صورتی که به نظر می‌رسید کدی به یک زیر مضمون دیگر تعلق دارد، جابه‌جا شده و تغییر نام زیرمضمون و ادغام زیرمضمون‌های مشابه مدنظر قرار می‌گرفت.

تعریف هر کدام از تم‌ها (مضمون‌ها) ی به‌دست‌آمده: پژوهشگر در این مرحله، نام تم‌ها (مضمون‌ها) ی به‌دست‌آمده را مرور کرده و هر کدام از تم‌ها را تعریف کرد و داستان کلی را که روایت

مدت زندگی مشترک زوجین	تحصیلات زوجین		شغل زوجین		سن زوجین		مشارکت‌کنندگان
	زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد	تعداد زوجین
۶ سال	لیسانس	لیسانس	خانه‌دار	آزاد	۳۱	۳۴	۱
۸ سال	لیسانس	لیسانس	خانه‌دار	آزاد	۳۵	۳۳	۲
۶ سال	فوق‌لیسانس	فوق‌لیسانس	آزاد	آزاد	۲۹	۳۳	۳
۵ سال	فوق‌دیپلم	دیپلم	خانه‌دار	آزاد	۲۷	۲۶	۴
۵ سال	فوق‌لیسانس	دکتر	کارمند	آزاد	۳۳	۳۴	۵
۶ سال	لیسانس	لیسانس	خانه‌دار	کارمند	۳۳	۳۸	۶
۵ سال	لیسانس	فوق‌دیپلم	کارمند	آزاد	۳۰	۳۳	۷
۵ سال	لیسانس	دکتر	کارمند	کارمند	۲۷	۳۱	۸

نمی‌توانستند سطح زندگی خود را ارتقاء دهند و در آن موقعیت صاحب فرزند بشوند.

(م ۳۳ ساله) در این خصوص اظهار داشت:

«ما مستأجر بودیم، خونمون هم یک خونه‌ی همکف ۶۵ متری بود اما چون منطقه‌ی خوبی بود اجاره‌اش تقریباً زیاد بود تقریباً نصف حقوقم واسه اجاره خونه می‌رفت و بقیه هم برای قسط ماشین و خرج خودمون از خورد و خوراک گرفته تا پوشاک و... . شرکتی که توش کار می‌کردم به خاطر یک سری مسائل مالی عذرمون رو خواست و مجبور شدم چند ماهی بیکار باشم و با یک مقدار حقوقی که بهمون می‌دادن زندگیمون رو بگردونم، منم یه مقدار پس‌انداز داشتم و پیش یکی از دوستانم هم چند ماهی به صورت پاره‌وقت کار می‌کردم ولی خب اوضاع مالی زندگیمون بدجور به هم ریخته بود، اصلاً نمی‌شد پولی پس‌انداز کنیم و زندگیمون با صرفه‌جویی کردن و از یکسری خرجا چشم‌پوشی کردن و به‌سختی می‌گذشت.»

ازجمله زوجینی بودند که احساس می‌کردند اگر بچه‌دار شوند با مشکل تأمین مخارج فرزندشان مواجه می‌شوند. (ف ۲۶ ساله) در این خصوص اظهار کرد:

«شوهرم بهم می‌گفت ... اگه بچه‌دارشیم دیگه فکر نکنم بتونیم حتی پوشک و شیر خشک واسش

نخستین شیوه برای تحلیل یافته‌ها، تحلیل مضمونی بود که با توجه به روش براون و کلارک انجام گرفت و پس از تحلیل داستان‌ها، پنج مضمون اصلی از روایات مشارکت‌کنندگان استخراج گردید که هرکدام از این مضامین، از دو یا سه زیرمضمون تشکیل شده بودند و زیرمضمون‌ها نیز دربرگیرنده‌ی چند مفهوم بودند. دامنه‌ی مضامین بدین قرار بود: کودک گران‌قیمت، شبکه اجتماعی منصرف‌کننده، شبکه اجتماعی خنثی، باهمان تنه‌ایان و ترجیحات رفاه‌طلبی. زمانی که این مسائل و بحران‌ها برای زوجین ظاهر می‌شد تصمیم به باروری را برای آن‌ها سخت می‌کرد و آنها از فرزنددار شدن در طول دوره‌های زندگی دل‌سرد و منصرف می‌شدند.

مضمون اصلی کودک گران‌قیمت از دو زیرمضمون وضعیت اقتصادی نامناسب و هزینه‌های فرزندآوری تشکیل شده بود. روایات زوجین نشان داد که به‌طورکلی هر یک از زوجین به نوعی در طول زندگی مشترکشان، در خصوص هزینه‌های زندگی و هزینه‌های فرزندآوری، دغدغه‌ها و نگرانی‌هایی داشته‌اند که منجر به تأخیر در فرزندآوری‌شان شده است.

برخی از مشارکت‌کنندگان به دلیل عدم داشتن سرمایه کافی و همچنین پایین بودن سطح درآمدشان، اجاره‌نشین بودند و توانایی خرید خانه نداشتند و با توجه به مخارج بالای زندگی،

روایات زوجین حاکی از آن بود که یادگیری از دو طریق در طول زندگی زوجین، توانسته بود آن‌ها را از داشتن فرزند منصرف کرده و آن را به تعویق بیاورد: مشاهده مستقیم تجربیات و رفتار اعضای شبکه اجتماعی مرتبط با فرزندآوری و الگوگیری از آن‌ها و همچنین از طریق پیام‌های کلامی دیگران مهم نظیر دریافت آموزش و توصیه.

برخی از مشارکت‌کنندگان در اطراف خود کسانی را مشاهده کرده بودند که زندگی‌شان بدون بچه بی‌دغدغه و با خیال راحت می‌گذشت و این منجر به شکل‌گیری تفکری شده بود که لزوم و اجباری در خصوص فرزنددار شدن نبینند.

(س ۳۷ ساله) این‌چنین اظهار کرد:

«اون موقع‌ها واقعاً لزومی نمی‌دیدم که باید حتماً بچه‌دارشیم (هرچند الآن هم همین‌طور) و اگر بچه‌دار نمی‌شدیم یا یکم دیرتر مادر پدر می‌شدیم آسمون به زمین نمی‌ومد. تو اطرافیانم خیلی از خانواده‌ها رو می‌دیدم که بچه ندارند و چقدر خیالشون راحت‌تره مثلاً چند تا از همکارای خودم بودن که یا نمی‌خواستن بچه‌دار شن یا یک بچه رو کافی می‌دونن و چقدر هم زندگیشون روز به روز بهتر می‌شه و آرامش دارن...»

تعدادی از مشارکت‌کنندگان بیان کردند که مشاهدات خود آنان از رفتار وقایع زندگی اطرافیان‌شان در خصوص زمان مناسب فرزندآوری، از دوران کودکی به بعد، در شکل‌گیری اعتقادات آنان در این زمینه و تصمیمات مربوط به تأخیر فرزندآوری آنان نقش داشته است و چون اطرافیان آن‌ها در شرایط بد و سختی از زندگی‌شان فرزنددار شدند، این تجربه منجر گشته است که این زوجین برای فرزنددار شدن تصمیم عاقلانه بگیرند.

(ع ۲۹ ساله) در این خصوص گفت:

«عمه‌ی من خودش چهارتا بچه داشت و شاغل هم بود از وقتی یادم میاد و بچه بودم، پسر عمه‌هام و دختر عمه‌هام که هم سن و سال ما بودن، هر کدومشونو یکی بزرگ کرده بود و ازشون مراقبت

بخیریم چه برسه به خرجای دیگه‌ش مته دکتر و لباس و ...»

برخی زوجین نیز با توجه به هزینه‌ی بالای بچه و میل به فراهم کردن بهترین امکانات برای بچه، منتظر بودند که به وضعیت مالی ایده‌آل‌شان برسند و خیالشان از این بابت راحت شود و در موقعیت مناسب تصمیم به فرزندآوری بگیرند.

(ب ۳۱ ساله) در این مورد بیان کرد که:

«...می‌دانستیم که اگه بنا باشه یه روزی بچه‌دارشیم باید آیندش تضمین باشه. آخه دیگه الآن هم جوری شده که فقط لباس و خوراک بچه کلی هزینه می‌خواد حتی از بزرگ‌ترها هم بیشتر و به قول شوهرم باید بتونیم از پس مخارج بچه بریبایم مخصوصاً همسر که مثل همه‌ی پدرها دوست داره همه چیز واسه بچش فراهم کنه...»

همه‌ی مشارکت‌کنندگان به‌نوعی شرایط و امکانات فعلی‌شان و همچنین نیازها و هزینه‌های مربوط به فرزند را مورد ارزیابی قرار داده‌اند و تصمیم گرفته‌اند که باروری‌شان را به تعویق بیاورند. به عبارتی زوجین برای داشتن فرزند منفعت فرزند، هزینه فرزند و به‌طورکلی وضعیت اقتصادی‌شان را مورد بررسی قرار می‌دادند.

شبکه اجتماعی منصرف‌کننده، دومین مضمون اصلی مستخرج از روایات بود. این مضمون به دیگران مهم شامل: خانواده، دوستان، همکاران و در مجموع اطرافیان زوجین اشاره می‌کند که به اشکال مختلف منجر شده‌اند، زوجین از فرزندآوری منصرف شوند. این مضمون دو زیرمضمون را در برمی‌گیرد: یادگیری اجتماعی و عدم حمایت اجتماعی.

یادگیری اجتماعی یکی از راه‌های مهمی است که می‌تواند در طول زندگی بر تصمیم‌گیری زوجین تأثیرگذار باشد. یادگیری اجتماعی از سنین قبل از ازدواج شروع می‌شود و در تمام دوران عمر ادامه می‌یابد.

است کار خود را از دست بدهند و هیچ تضمینی از این نظر برایشان وجود نداشت.

(م ۳۰ ساله) در خصوص ساعت کاری نامشخص و زیاد و همچنین عدم درک این شرایط از سوی کارفرما اظهار داشت:

«وضعیت کاریم و ساعت کاریم تو هتل تقریباً نامعلوم بود و نظم خاصی نداشت یه هفته ممکن بود صبح تا عصر برم هتل یه موقعی هم عصر تا شب. بعضی اوقاتم پیش اومده که کلا یه روز و نصفی تو هتل بودم و خونه نمی‌رفتم... این وضعیت باعث شده بود که من نتونم به بچه داشتن فکر کنم چون در این صورت باید قید کار و حقوقمو می‌زدم... صاحب کارم این چیزا رو درک نمی‌کرد و فقط به فکر پیشرفت هتل بود.»

شبهه اجتماعی خنثی سومین مضمون اصلی استخراج شده از روایات بود. این مضمون به دیگران مهمی اشاره دارد که در تأخیر فرزندآوری زوجین هیچ نقشی نداشته‌اند بدین معنا که این افراد یا دخالت واکنشی به تصمیم زوجین نشان نمی‌دادند و یا اگر توصیه و یا نظر خود را ابلاغ می‌کردند، به دلیل غیرمنطقی بودن و یا همسو نبودن با نظر زوجین، موردپذیرش واقع نمی‌شد و به بیان دیگر بر زوجین تأثیری نمی‌گذاشت. زیرمضمون‌های تشکیل‌دهنده‌ی این مضمون عبارت بودند از: عدم فشار اجتماعی و عدم پاسخ به فشار اجتماعی.

عدم فشار اجتماعی دربرگیرنده‌ی مفاهیم عدم اصرار خانواده برای فرزندآوری و عدم سرزنش دیگران بود. زوجینی بودند که اعضای شبکه اجتماعی‌شان در خصوص بچه‌دار شدن و زمان آن هیچ سؤالی از آن‌ها نمی‌پرسیدند و در تصمیم‌شان دخالتی نمی‌کردند.

(ی ۲۷ ساله) که ۵ سال از زندگی مشترکش می‌گذشت در این باره اظهار داشت:

«خانواده‌های من و حسام هیچ‌وقت در خصوص بچه به ما حرفی نمی‌زدند و تو کار ما دخالت نمی‌کردند و حتی ازمون نمی‌پرسیدن کی می‌خواهیم بچه‌دارشیم؟ و مارو تحت فشار قرار نمی‌دادن و آگه صحبت و

می‌کرد و الانم که بچه هاش بزرگ شدن، کلا انگار متعلق به عمه‌ام نیستن و تازه گاهی شاکی هم هستن که چرا مامانمون کار کرده. خب منم می‌خواستم مته عمم باشم ...»

عدم حمایت اجتماعی از دیگر زیرمضمون‌های تشکیل‌دهنده‌ی مضمون اصلی شبکه اجتماعی منصرف‌کننده بود که شرکت‌کنندگان در روایت‌هایشان از آن به‌عنوان عاملی یاد می‌کردند که در تأخیر فرزندآوری‌شان نقش داشته است. برخی از شرکت‌کنندگان از جانب خانواده‌ها، آشنایان و دوستانشان مورد حمایت قرار نمی‌گرفتند که این عدم حمایت یا به صورت مادی و یا به صورت عاطفی خود را نشان می‌داد. شکل دیگر عدم حمایت برای زنان شاغل رخ می‌داد بدین صورت که زنان از سوی کارفرما و در محل کارشان از حمایت لازمه از نظر ساعت کاری، گرفتن مرخصی و ... محروم بودند.

(پ ۳۵ ساله) که در حال ادامه تحصیل بود، به دوری خانواده‌اش و فقدان حمایت عاطفی از سوی آن‌ها و همچنین خانواده‌ی شوهرش اشاره کرد و گفت:

«تو مدت تحصیلم نمی‌شد بچه‌دار شیم به خاطر این‌که من توو شهر خودم نبودم و آگه بچه‌دار میشدم کی می‌خواست و می‌تونست بچه رو بزرگ کنه خانواده‌ام نزدیک نبودن و نمی‌تونستن مدام پیشم باشن و کمکم کنن هر کدوم از خواهرام یک مشکل و دردسری داشتن. مامانم که پادرد و کمردرد شدید داشت و نمی‌تونست بیاد پیشم بمونه. خانواده‌ی شوهرم هم مشکلات خودشون رو داشتن و آگه بچه‌دار می‌شدیم نمی‌تونستن هر روز پیش من باشن.»

فقدان حمایت لازم در کار، مفهومی بود که توسط زنان شاغل بیان می‌شد. این زنان، ساعت کاری بالا و عدم درک کارفرما نسبت به شرایطشان را عاملی می‌دانستند که آن‌ها را از این‌که بخواهند فرزنددار شوند، منصرف می‌کرد. همچنین اگر بخواهند مرخصی زایمان و پس از آن بگیرند ممکن

عبارت‌اند از: عدم اطمینان از صلاحیت همسر و جهت‌گیری ذهنی متفاوت زوجین در خصوص فرزند.

عدم اطمینان از صلاحیت همسر زیرمضمونی بود که بیان می‌کرد یا زوجین به شناخت طرف مقابل دست نیافته بودند و یا همسر خود را فاقد صلاحیت و اخلاق و منش لازم برای ادامه زندگی و فرزنددار شدن می‌دیدند.

برخی از زوجین بودند که به دلیل کوتاه بودن دوران عقدشان و ازدواج سنتی، به شناخت کافی در مورد همسرشان نرسیده بودند و نمی‌خواستند بدون شناخت کافی از همسرشان اقدام به فرزندآوری کنند و به‌نوعی پایه‌ی زندگی‌شان را محکم کنند.

در این خصوص (س ۳۴ ساله) گفت:

«من و همسر من فقط ۸ ماه تو عقد بودیم و تو این مدت کم نمی‌شد کاملاً همو بشناسیم و خیلی از اخلاقیات هم آشنا نبودیم و می‌خواستیم زمان بگذره و همه چیز رو راجع به خلق و خوی هم بدونیم قبل از این که بچه‌دار شیم.»

(ف ۲۶ ساله) از مشارکت‌کنندگانی بود که بچه‌دار شدن بدون شناخت و اطمینان از همسر را معادل بدبختی زندگی فرزند می‌دانست و در این خصوص گفت:

من ... می‌خواستم به درجه‌ای از شناخت در مورد شوهرم برسیم، بینم آیا میتونه مرد خوب و بعد هم پدر خوبی باشه یا نه و آگه نمی‌تونه با آوردن بچه، یکی دیگه رو هم بدبخت نکنم.

البته عدم اطمینان از صلاحیت زوجین تنها به مسئله‌ی عدم شناخت کافی از یکدیگر مربوط نمی‌شد، بلکه زوجینی بودند که با یکدیگر بر سر مسائل مختلف، اختلافات زیادی داشتند که در اکثر موارد منجر به دعاواها و بحث‌های کوتاه‌مدت یا بلندمدت می‌شد، در نتیجه تأخیر فرزندآوری را رقم می‌زد.

تعدادی از زوجین بودند که به دلایل مختلف از جمله عدم درک و شناخت کافی از هم متفاوت بودن عقاید

حرفی بود از طرف دوستامون بود که در حد یک نصیحت بود نه بیشتر...»

(ب ۳۱ ساله) اظهار کرد:

«... خانواده‌هامون به‌جای این که چهار تا حرف بزنن و ازمون بخوان بچه بیاریم کلی هم خیالمون رو راحت کرده بودن و اصلاً از تیکه‌گویی و بدگویی خبری نبود.»

در مقابل برخی از مشارکت‌کنندگان بودند که فشارهای اجتماعی را دریافت می‌کردند اما نظریات و تجربیات شبکه اجتماعی را غیرمنطقی و غیرقابل قبول ارزیابی نموده و آن‌ها را فاقد تأثیر یا دارای تأثیر ناچیزی در تغییر برنامه فرزندآوری خود ارزیابی می‌کردند.

(ح ۳۳ ساله) یکی از مشارکت‌کنندگانی بود که تحت فشار زیاد اطرافیان قرار داشت و از گوشه و کنار حرف‌هایی را نسبت به همسرش از سوی خانواده شنیده بود اما باین‌وجود بر روی تصمیم خود پافشاری می‌کرد و قصد فرزنددار شدن نداشت. وی گفت:

«تو این مدت کم از دور و بری‌هامون حرف نشنیدم. همش در مورد بچه باهام حرف می‌زدن و نصیحتم می‌کردن. زن برادرم که از همون سال‌های اول شروع کرده بود به نصیحت کردن و اونقدر واسش بچه‌دار شدن من و مهرانگیز مهم بود که حتی مامانم رو پر کرده بود که بیاد با من و مهرانگیز صحبت کنه. حرفشون این بود که شما بیارین خدا خودش برکتشو به زندگیتون میده، هر کی بچه آورده رزق و روزیش زیاد شده، آگه بچه‌دارشین خدا از صدقه سری اون بچه شاید زندگیتون رو عوض کرد.»

مضمون چهارم یاهمان تنها بود که به زوجینی اشاره می‌کند که در دوره‌های مختلف زندگی‌شان با یکدیگر تفاهم نداشته‌اند و این عدم تفاهم یا در کوتاه‌مدت حل شده است و یا برای مدت طولانی ادامه داشته است و موجب فاصله‌ی زوجین از یکدیگر شده است. دو زیرمضمون تشکیل‌دهنده‌ی این مضمون

برخی از زوجین اظهار داشتند که پس از مذاکره، همسر خود را قانع نموده‌اند تا نظرشان را در خصوص پیشگیری از فرزندآوری، جلب نمایند.

(ع ۲۹ ساله) در این باره اظهار کرد:

«... وقتی با شوهرم تنها می‌شدیم و حرف از بچه می‌اومد من می‌گفتم نه الان نمی‌خوام بچه‌دار شیم هزار یکی دو سال دیگه ...، هنوز دیر همیشه و هنوز زوده و حرفای مامانم رو بهش می‌گفتم و یه جورایی قانعش می‌کردم که باید چند سالی خیالم از بابت بچه راحت باشه. شوهرم عاشق بچه بود... اما هیچ وقت سعی نکرد که رو من فشار بیاره که هر جور شده بچه‌دارشیم و رضایت داد بچه‌دار نشیم تا هر وقت من بخوام.»

در مواردی مشارکت‌کنندگان بیان کردند که با وجود میل داشتن به فرزندآوری، اما نظر همسرشان را بر نظر خود ترجیح داده‌اند.

(م ۳۳ ساله) در این خصوص گفت:

«خب من بچه دوست داشتم و می‌خواستم بچه‌دار شم اما شوهرم نمی‌خواست. بالاخره نظر شوهر خیلی مهمه.»

با توجه به اهداف متعدد زندگی، محدودیت توان، امکانات و... مشارکت‌کنندگان به اولویت‌بندی برنامه‌های زندگی خود می‌پرداختند و اولویت فرزندآوری را در مقابل سایر اهداف زندگی‌شان، مشخص می‌کردند. مضمون ترجیحات رفاه‌طلبی از سه زیرمضمون انگیزه‌ی پیشرفت زنان، انگیزه پیشرفت مادی و لذت‌جویی زوجین تشکیل شده است که هر کدام از آن‌ها در زندگی زوجین به‌گونه‌ای اولویت‌بندی شده و در نهایت منجر به تعویق فرزندآوری گشته بودند. به این دلیل که برای مشارکت‌کنندگان اهداف موردنظرشان نسبت به فرزند برتری داشته و ترجیح داده‌اند که در مرتبه‌ی اول به این اهداف دست یابند.

انگیزه‌ی پیشرفت زنان یکی از موارد مورد توجه بود که منجر به تعویق فرزندآوری زوجین گردیده بود.

و... باهم اختلافات بسیار شدیدی داشتند به‌گونه‌ای که این دعوا و بحث‌های طولانی‌مدت، منجر به فاصله‌ی زوجین از یکدیگر شده و در نهایت تعویق فرزندآوری را رقم زده بود.

(م ۳۳ ساله) و (پ ۳۵ ساله) از جمله مشارکت‌کنندگانی بودند که به خاطر تعلق داشتن به شهرهای متفاوت و داشتن فرهنگ‌های مخالف، دچار تضاد با یکدیگر شده بودند که این تضاد و اختلاف شدید، حتی باعث شده بود که آن‌ها به جدایی و طلاق نیز فکر کنند.

(م ۳۳ ساله) در این مورد گفت:

«تو سال اول زندگی‌مون اصلاً به بچه فکر نمی‌کردیم چون انقد خودمون مشکلات داشتیم که جا واسه بچه نمی‌موند و با همسر در مورد بچه چندین بار حرف زدیم و تصمیم قطعی رو گرفتیم که تا همدیگرو نشناختیم و زندگی‌مون ثبات عاطفی و روحی نگرفته، بچه‌دار نشیم. چون واقعاً اختلافاتمون کم‌کم داشت در دسرساز می‌شد و یک‌بار هم حرف از جدایی و طلاق به میون اومد...»

در برخی موارد بین تمایلات زوجین در خصوص زمان فرزندآوری، اختلاف‌نظر وجود داشت. در چنین وضعیتی، واکنش افراد نسبت به خواسته‌ی همسر بسیار متفاوت بود. در این‌گونه موارد اکثر شرکت‌کنندگان به دنبال درک دلایل اختلاف‌نظر همسر خود بودند و در مورد آن با وی به مذاکره می‌پرداختند. این مشارکت‌کنندگان اظهار داشتند که با همسر خود در زمینه‌ی فرزندآوری و موضوعات مرتبط با آن گفتگوهای کوتاه یا طولانی داشته‌اند. این گفتگوها شامل بحث و تبادل‌نظر در خصوص شرایط و امکانات موجود، تعاملات انجام‌شده با اطرافیان و انگیزه‌ی هر یک از آنان برای فرزندآوری بود. در برخی موارد نیز یکی از زوجین به نظر دیگری اهمیت نمی‌داد و حتی اجازه‌ی دخالت و صحبت در این زمینه را نیز از او می‌گرفت.

«به شوهرم می‌گفتم که چه خوبه که یک بچه داشته باشیم چون ما مشکل مالی اصلاً نداشتیم... اما می‌گفت دوست دارم اول خونه و ماشین باب میل رو داشته باشیم بعد واسه بچه اقدام کنیم واسه شوهرم بیشتر از من، خونه‌دار شدن و ماشین خوب داشتن اهمیت داشت. اگه هم کسی ازش می‌پرسید که ایشالله کی بچه‌دار می‌شین؟ می‌گفت اول خونه بعد بچه... اگه هم الان به فکر خونه خریدن و پیشرفت تو زندگی نباشیم دیگه شاید فرصت و موقعیت خونه‌دار شدن ازمون گرفته شه.»

لذت‌جویی زوجین زیرمضمونی بود که شامل میل زوجین به سفر رفتن، تفریح کردن و خوش‌گذرانی، مهمانی رفتن و مهمانی دادن و معاشرت با گروه‌های دوستان و استفاده از دوران جوانی و... بود. برخی از زوجین فرزندآوری را مانعی جدی بر سر خوش‌گذرانی و لذت بردن واقعی از زندگی دونفره‌شان می‌دانستند و از نظرشان وجود بچه، دست و پای آن‌ها را برای تفریح کردن می‌بست و آزادی را از آن‌ها سلب می‌کرد و به همین دلیل می‌خواستند تا می‌توانند به خوشی‌ها و تفریح خود بدون دردرس بچه، رسیدگی کنند.

برخی از زوجین معتقد بودند که اوایل زندگی مشترک فقط باید از دوران جوانی و اولیه زندگی زناشویی‌شان بهره کافی ببرند و این هدف برایشان تنها با تفریح کردن و خوش‌گذرانی کردن و سفر رفتن حاصل می‌گشت.

(ع ۲۹ ساله و شوهرش ۳۳ ساله) این‌گونه بیان کردند که:

«اوایل زندگی... اکثر بعد از ظهرها یا بیرون می‌رفتیم یا خونه‌ی دوستان و خانواده‌هامون و هر از گاهی هم مهمونی می‌دادیم و کلاً خوش می‌گذروندیم و به فکر این‌که بچه بیاریم نبودیم چون می‌خواستیم حداقل سال اول زندگی تا می‌تونیم از زندگی دونفرمون استفاده کنیم و خوش باشیم.»

برخی از مشارکت‌کنندگان پس از رسیدن به اهداف مادی ایده‌آل زندگی‌شان، به فکر لذت بردن

در گذشته زنان به امور خانه‌داری می‌پرداختند و مردان در بیرون خانه کار می‌کردند اما امروزه شرایط زندگی برخی از افراد، ایجاب می‌کند که زن‌ها پایه‌پای مردان کار کنند و به نحوی کمک‌خرج زندگی باشند. زنان شاغل و در حال تحصیل، با محدودیت وقت زیادی مواجه بودند و حتی این کمبود وقت فرصت رسیدگی به امور خانه و همسر را از آن‌ها گرفته بود و در مجموع می‌توان گفت اشتغال آن‌ها باعث کاهش میل آن‌ها به مادر شدن می‌گردد.

برخی از شرکت‌کنندگان هم بودند که با وجود صرف کامل وقت خود برای کار و خستگی و کمبود وقت، اما بازهم حاضر نبودند از ارتقاء تحصیلی و شغلی و فعالیت‌های اجتماعی خود چشم‌پوشی نمایند و ترجیح می‌دادند که فرزندآوری خود را به تأخیر بیندازند؛ زیرا در صورت فرزندآوری، بر خود واجب می‌دانستند که رسیدگی به امور مربوط به فرزند را در اولویت قرار دهند، درحالی‌که آن را مانع رشد و ارتقاء فردی و مشارکت در فعالیت‌های شغلی و اجتماعی می‌دانستند. (ع ۲۹ ساله) این‌گونه اظهار کرد:

«شوهرم چندبار به‌طور جدی در مورد بچه باهام صحبت کرده... اما من بهش می‌گم که نمی‌تونم، اگه بچه‌دار شیم کارمو چیکار کنم؟ نمی‌خوام کارمو از دست بدم اگه کارمو رها کنم تمام زحمتایی که کشیدم هدر میشه و دیگه نمی‌تونم به هدفایی که دارم برسو موفق بشم. من دوست دارم تا جایی که میشه تلاش خودمو بکنم که بهترین باشم و اگه بچه‌دارشیم نمی‌تونم به این خواستم برسو.»

انگیزه پیشرفت مادی اشاره به زوجینی داشت که تمایل داشتند قبل از اینکه فرزنددار شوند، به وضعیت دلخواه و مشخصی از نظر اقتصادی دست یابند و معتقد بودند که تا به این هدف نرسیده‌اند برای فرزند دار شدن اقدامی نکنند، چون از نظرشان فرزند می‌تواند جلوی خیلی از پیشرفت‌هایی که می‌توانند در حال حاضر داشته باشند را بگیرد.

(م ۳۳ ساله) اظهار کرد:

پرداخته شد. در مرحله‌ی اول فرایند تصمیم‌گیری درخصوص تأخیر فرزندآوری برای هر زوج (با توجه به روند زندگی و همچنین شرایط و زمینه‌های مربوط به هر دوره از زندگی) مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت. در این مرحله، دوره‌های زندگی هر یک از زوجین، تفکیک و مورد تحلیل قرار گرفته‌اند و روند زندگی مشترک، در طول زمان برای هر زوج مشخص شده است. به هر یک از این دوره‌ها عنوانی تعلق گرفته که نشان‌دهنده‌ی مسئله‌ی اصلی زوجین در دوره‌ی موردنظر هست. همچنین در هر دوره، زمینه‌ها و شرایط دخیل در تصمیم‌گیری تعیین شده است. در آخر نیز فرایند تصمیم‌گیری در خصوص تأخیر فرزندآوری برای هر یک از زوجین مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است.

در آخرین مرحله از تحلیل، با مشخص ساختن عناصر ساختاری در روایات (خط کلی داستان) که بر تمامی داستان‌ها دلالت دارد، به فرایند کلی و مشترک تصمیم‌گیری زوجین، دست یافتیم. خط کلی داستان نشان‌دهنده‌ی فرایند کلی تصمیم‌گیری زوجین در ارتباط با مسئله‌ی تأخیر فرزندآوری است. برای دستیابی به فرایند کلی حاکم بر تصمیم‌گیری همه‌ی زوجین، بر طبق روش لایو و والتزکی (۱۹۶۷)، عناصر ساختاری در روایات (درآمد- آشنایی- مسئله روایت- ارزیابی- حل مسئله- پایان‌بندی) که بر تمامی داستان‌ها دلالت می‌کند، مشخص گردیده و با توجه به نقاط اشتراک روایت‌های تعریف‌شده توسط زوجین، عناوین مختلفی به هرکدام از این بخش‌ها تعلق گرفته است.

از زندگی دونفره‌شان افتاده بودند و وجود بچه را مانع لذت بردن واقعی‌شان می‌دانستند، آن‌ها احساس می‌کردند بدون بچه می‌توانند با خیال راحت از سفر و تفریحات دیگر لذت ببرند.

(ب ۳۱ ساله و شوهرش ۳۵ ساله) نیز زوجی بودند که بعد از دستیابی به ثبات مالی، لذت بردن از زندگی دونفره‌شان را هدف خود قرار داده بودند.

(ن ۳۵ ساله) در این مورد گفت:

«بعد از اینکه شرایطمون اون جور که می‌خواستیم شد، به این فکر افتادم که بعد از یه مدت کار بی‌وقفه، تفریح کنیم و تا هنوز جوونیم خوش بگذرونیم»

(ب ۳۱ ساله) نیز این‌چنین اظهار کرد:

«این یک سال و نیم گذشته واسه من و نادر از عمرمون حساب نشده همش با دوستا و فامیلامون وقتمونو می‌گذرونیم یا مسافرت میریم (دو بار سفر خارج از کشور داشتیم و چند باری هم شمال و جنوب کشور رفتیم) یا کارایی رو می‌کنیم که همیشه دوست داشتیم انجام بدیم اما فرصت و موقعیتش پیش نمیومد. کلا در شرایط حاضر همه‌ی برنامه‌ریزیامون واسه شاد بودن و خوش‌گذروندنه و احساسمون اینه که تا زمانی که انرژی و وقت لازم واسه تفریح و سفر و گشت و گذار داریم، باید از زندگی دونفرمون استفاده کنیم وگرنه بعدا افسوس این روزا رو می‌خوریم و همه چیزمون میشه بچه.»

شیوه دوم برای تحلیل یافته‌ها، تحلیل ساختاری بود که طی دو مرحله به تحلیل ساختاری روایات زوجین

جدول ۱ مراحل شکل‌گیری فرایند تصمیم‌گیری زوجین در خصوص فرزندآوری

عناصر ساختاری روایت	فرایند تصمیم‌گیری زوجین
چکیده روایت: زندگی بدون فرزند	روایت زوجین از تأخیر فرزندآوری
آشنایی: شناخت و تعامل	شکل‌گیری فرایند شناخت، آگاهی و تعامل زوجین
مسئله روایت: بحران‌های منصرف‌کننده فرزندآوری	بروز دوره‌های بحران و مسأله فرزندآوری
ارزیابی: فرزندآوری تشدیدکننده بحران	ارزیابی واکنش زوجین نسبت به فرزندآوری در مواجهه با بحران
حل مسئله: فرزند نیاوردن	راهبرد زوجین برای مقابله با بحران
پایان‌بندی: موجه ساختن راهبرد انتخابی	تفسیر و تحلیل زوجین از راهبرد انتخابی

فرزندآوری را تشدیدکننده بحران‌ها می‌دانستند، تصمیم می‌گیرند که فرزنددار نشوند.

- پایان‌بندی داستان: در این بخش زوجها معمولاً به گذشته بازمی‌گشتند و امروز خود را با توجه به مراحل سپری‌شده، ارزیابی می‌کردند و اکثر زوجین از تصمیم خود مبنی بر فرزنددار نشدن راضی بودند و آن را یک تصمیم عاقلانه می‌دانستند.

۵ بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش با استفاده از شیوه‌ی کیفی تحلیل روایت، فرایند تصمیم‌گیری زوجین در خصوص تأخیر فرزندآوری مورد بررسی قرار گرفت. تحلیل روایات نشان داد: زوجین مورد مطالعه در طول زندگی‌شان با مشکلات و موضوع‌های خاصی روبرو شده‌اند که در مواجهه با آن، مسأله فرزندآوری را نیز مورد ارزیابی قرار می‌دادند و از آنجایی‌که داشتن فرزند را در آن شرایط اشتباه می‌دانستند، تصمیم می‌گرفتند فرزنددار نشوند.

روایات زوجین مورد مطالعه، بیانگر نقش و اهمیت «وضعیت اقتصادی» در فرایند تصمیم‌گیری آن‌ها بود. مطالعه آلن و همکاران (۲۰۰۸) نیز حاکی از اهمیت وضعیت اقتصادی بر روی تصمیم‌گیری افراد بود. وضعیت اقتصادی نامناسب، برخی از زوجین را از داشتن فرزند منصرف می‌کرد. این یافته همسو با مطالعه برانسون (۲۰۱۴) بود. در مقابل

خط کلی داستان شامل بخش‌های زیر است:

- بخش درآمد روایت یا زندگی بدون فرزند به خلاصه‌ی داستان زوجین اشاره دارد.
- در مرحله‌ی آشنایی روایت که معادل دوران شناخت و تعامل گذاشته شده است، زوج برای شناخت و درک بیشتر از اخلاقیات یکدیگر، به تعامل پرداخته‌اند.
- بخش مسئله روایت که آن را بحران‌های منصرف‌کننده فرزندآوری نام نهادیم، اشاره دارد به اینکه راویان در دوره‌های مختلف زندگی‌شان با شرایط بحرانی روبرو می‌شوند و در کنار این مسائل، مسأله‌ی فرزندآوری نیز به‌گونه‌ای مطرح می‌گردد.
- بخش ارزیابی روایت نشان می‌دهد که چگونه راویان در دوره‌های بحرانی پیش‌آمده، به موضوع فرزندآوری نگاه می‌کنند و آن را مورد ارزیابی قرار می‌دهند. زوجین، فرزندآوری را تشدیدکننده بحران‌های زندگی‌شان می‌دانستند و معتقد بودند با فرزنددار شدن، مشکلی به مشکلاتشان اضافه خواهد شد و یا داشتن فرزند مانعی بر سر راه پیشرفت‌شان ایجاد خواهد کرد.
- در بخش حل مسئله که فرزند نیاوردن نام‌گذاری شده است، زوجها با توجه به آن‌که در شرایط بحرانی قرار داشتند و

نمی‌گرفتند و شبکه‌ی اجتماعی‌شان در خصوص فرزنددار شدن به آن‌ها نظری نمی‌دادند و در زندگی‌شان دخالت نمی‌کردند. تئوری پذیرش اجتماعی این یافته را تأیید می‌کند. طبق این تئوری هر فرد برای تصمیم‌گیری در انجام هر عملی به نظرات دوستان، گروه‌ها، والدین و به‌طو کلی جامعه توجه زیادی نشان می‌دهد و اگر فرد در انجام کنش خاص مثلاً فرزند آوری از پذیرش اجتماعی بالایی آن خبردار باشد، خواسته یا ناخواسته به آن تن در خواهد داد؛ عکس این امر نیز صادق است.

از دیگر یافته‌های این مطالعه، عدم حمایت زنان در محل کار و همچنین عدم برخورداری زوجین از حمایت اعضای خانواده بود که زمینه را برای تأخیر در فرزندآوری فراهم می‌کرد. نتایج تحقیق برانسون (۲۰۱۴) مؤید این یافته است.

مطالعه‌ی حاضر همچنین نشان داد که اکثر مشارکت‌کنندگان به دلیل «عدم تفاهم (جهت‌گیری ذهنی متفاوت)» بر سر مسأله فرزندآوری بحث‌هایی را با یکدیگر انجام داده‌اند که این بحث‌ها یا به تفاهم زوجین و یا اقناع و عدم تمایل یکی از زوجین منتهی شده و درنهایت تأخیر فرزندآوری رقم خورده است. نتایج خلیلی‌نژاد (۱۳۸۹) با یافته‌ی مطالعه‌ی حاضر متفاوت بود، اما نتایج مطالعه‌ی اویدیران و همکاران (۲۰۰۶)، موید یافته‌های این پژوهش بود.

از دیگر یافته‌های این مطالعه، «عدم اطمینان از صلاحیت همسر» بود. این مفهوم، یافته‌ی جدیدی است که در هیچ یک از مطالعات قبلی گزارش نشده است اگرچه برخی محققین تأثیر کیفیت ارتباط بین زوجین را بر تعداد باروری مورد بررسی قرار داده‌اند. در مطالعه حاضر اختلافات و تضادهای زن و شوهر، تردید جدی از صلاحیت همسر و همچنین تداوم زندگی مشترک، دلیل محکمی برای تصمیم به تأخیر فرزندآوری توسط زوجین بود.

«انگیزه پیشرفت زنان» یکی از مفاهیمی بود که در طول فرایند زندگی زوجین در تأخیر فرزندآوری از اهمیت بالایی برخوردار بود. به‌طورکلی هنگامی که

زوجینی نیز بودند که شرایط مالی خوبی داشتند اما این موضوع منجر به وجود آمدن تمایلات و انگیزه‌های دیگری در آن‌ها شده و فرزندآوری‌شان را به تعویق انداخته بود. خلیلی‌نژاد (۱۳۸۹) و راکعی بناب (۱۳۸۹) نیز در مطالعه‌ی خود به نتیجه مشابه رسیدند.

از دیگر یافته‌های این مطالعه، اهمیت «هزینه‌های فرزندآوری» برای زوجین بود. برآورد بالای هزینه‌های فرزند توسط زوجین سبب می‌شد که آن‌ها نسبت به فرزندآوری تردید داشته باشند. نظریه اقتصادی لیبنشتاین تأییدی بر مفهوم «هزینه‌های فرزندآوری» در مطالعه حاضر است. وی مسئله هزینه و منفعت را در نظر می‌گیرد و بیان می‌کند که والدین محاسبه می‌کنند که داشتن فرزند چقدر هزینه و یا منفعت می‌تواند داشته باشد. بر مبنای نظریه مبادله می‌توان این یافته را مدنظر قرار داد. طبق این نظریه، زمانی که زن و شوهر هزینه‌های فرزند را بیشتر از منافع آن ارزیابی می‌کنند، به خاطر تقبل هزینه زیاد در طول زندگی، گرایش کمتری به فرزنددار شدن خواهند داشت.

بر اساس یافته‌های حاصل از مصاحبه، «تجربیات، اعتقادات و نظرات منفی شبکه اجتماعی» درباره فرزند، در تصمیم‌گیری زوجین دخیل بوده و آن‌ها را از فرزندآوری منصرف کرده است. این یافته تأییدی بر نظریه پذیرش اجتماعی است. بر اساس این نظریه هر فرد برای تصمیم‌گیری در انجام هر عملی به نظرات دوستان، گروه‌ها، والدین و به‌طورکلی جامعه توجه زیادی نشان می‌دهد. مطالعه‌ی پی و سیمون (۲۰۱۰) نیز یافته‌ی پژوهش حاضر را تأیید می‌کند.

در این مطالعه مفهوم «عدم فشار اجتماعی» از سوی برخی از مشارکت‌کنندگان مطرح گردید که در فرایند تصمیم‌گیری آن‌ها دخیل بود. این مفهوم در مطالعات قبلی وجود نداشت. عدم فشار اجتماعی در مطالعه‌ی حاضر بدین معنا بود که زوجین در طول زندگی‌شان، از سوی والدین، خانواده‌ها و دوستانشان برای فرزندآوری تحت فشار قرار

داشت و برگرفته از تمایل زوجین برای استفاده از دوران جوانی و اوایل زندگی زناشویی‌شان بود و یا بعد از رسیدن به رفاه و زندگی ایده‌آل، زوجین (خصوصاً مردان) گرایش به لذت بردن از زندگی‌شان پیدا می‌کردند و چون فرزند آرامش و آسایش را از آن‌ها می‌گرفت، تصمیم به تأخیر فرزندآوری می‌گرفتند. در سایر مطالعات مسئله‌ی لذت‌جویی زوجین به‌عنوان مانعی بر سر راه فرزندآوری، گزارش نشده است. این یافته دلالت بر نظریه پارسونز دارد. از این منظر عده‌ای تمایل به محدود ساختن تعداد فرزندان را، ناشی از بینش اقتصادی و خوش‌گذرانی و زندگی مرفه می‌دانند.

پیشنهادها

- به‌منظور داشتن باروری سالم و در حد کافی در جامعه، همکاری بین بخشی و بهره‌مندی از مشارکت بخش‌های مختلف اعم از بهداشت و درمان، اقتصاد، تأمین اجتماعی، آموزش و پرورش، آموزش عالی و. ضروری است.

- با توجه به یافته‌ی مطالعه، ارائه خدمات و مشاوره پیش از ازدواج در راستای انتخاب همسر و ارائه خدمات مشاوره خانواده در راستای کاهش اختلاف، افزایش تفاهم و میزان تداوم زندگی مشترک زوجین ضروری است.

- ارائه آموزش‌های گسترده و ارائه خدمات جامعه‌نگر به کلیه گروه‌های هدف، به‌منظور تعدیل اثر شبکه اجتماعی بر باروری و حمایت از زوجین در راستای باروری، ضروری به نظر می‌رسد.

- با توجه به نقش مهم عوامل اقتصادی در تأخیر فرزندآوری، تلاش سیاست‌گذاران کشور در جهت تأمین نیازهای ذیل می‌تواند

زنان بخش عمده‌ای از وقت خود را صرف فعالیت‌های تحصیلی و شغلی می‌نمودند، به دلیل کمبود وقت و انرژی و همچنین درگیری بیش‌ازحد، زمانی برای فرزندآوری و رسیدگی به فرزند باقی نمی‌ماند و آن‌ها تصمیم می‌گرفتند مادرشدن‌شان را به تعویق بیندازند. نظریه «برابری جنسیتی» تأییدی بر یافته‌ی مطالعه‌ی حاضر است. طبق نظریه برابری جنسیتی و به عقیده مک‌دونالد، زنان در کشورهای درحال توسعه به‌واسطه تجربه نابرابری جنسیتی، بیشتر به دنبال تحقق انتظارات و آمال و آرزوهای فردی خود می‌روند و در این راستا تمایل به باروری و فرزندآوری در آن‌ها کم‌رنگ‌تر می‌شود چون فرزندآوری را مانع دستیابی به آرزوها و اهداف فردی خود می‌دانند. نتایج مطالعات برانسون (۲۰۱۴)، (ماتیسیاک و. ویگنولی، ۲۰۰۸)^۱ و بیداریان و شیری (۱۳۸۸) حاکی از آن است که اشتغال زن فرصت فرزندآوری را از وی می‌گیرد و در راستای نتیجه مطالعه‌ی حاضر است. برخی از مطالعات، نتیجه‌ی معکوس را نشان می‌داد. مطالعه اوپادهیای و کراسک (۲۰۱۲)^۲ نشان داده است که بین اشتغال زنان و نرخ باروری رابطه مثبت وجود داشته است.

«انگیزه پیشرفت مادی» از دیگر یافته‌های مطالعه بود که به‌خصوص در مردان به چشم می‌خورد و تمایل داشتند قبل از فرزندآوری، به امکانات مادی و رفاهی لازم و ایده‌آل‌شان برسند و آینده‌ی بهتری را برای زندگی‌شان و همچنین فرزندشان (در آینده) بسازند. مطالعه‌ی راکعی بناب و همکاران (۱۳۸۹) نیز همسو با این نتیجه است. تئوری نوگرایی و تئوری ارتقای اجتماعی تأییدی بر مفهوم «انگیزه‌ی پیشرفت» (در این مطالعه است. با توجه به تئوری ارتقا اجتماعی، خانواده با پیشرفت و ترقی حاصل شده به فرزندآوری می‌اندیشد و اگر فرزند را مانع پیشرفت خانواده‌ی خود بداند آن را به طرق مختلف کنترل می‌کند.

«لذت طلبی» از دیگر نتایج مطالعه‌ی حاضر بود که در زندگی زوجین یا در اوایل زندگی مشترک وجود

² Upadhyay & Karasek

¹ Matysiak & Vignoli

جهت کمک به مادران شاغل در مراقبت از فرزند در ساعات اداری نظیر ایجاد مهدکودک مناسب در محیط‌های کار زنان، پرداخت بخشی از هزینه‌های مهدکودک توسط کارفرمایان، برخورداری از تسهیلات ویژه برای مادران نظیر مرخصی پس از زایمان و ... زنان را قادر می‌سازد تا به اهداف باروری‌شان جامع عمل بپوشانند.

منابع مالی

این مقاله حمایت مالی نداشته است.

سهم نویسندگان

نویسندگان در نگارش مقاله سهم برابری دارند.

تعارض منافع

نویسندگان مقاله فاقد تعارض منافع هستند.

تقدیر و تشکر

از مشارکت کنندگان این تحقیق که البته بدلیل رعایت حقوق آنها نمی‌توانیم نامشان را ذکر کنیم، سپاسگزاریم.

نقش مهمی در روند باروری کشور ایفا نماید:

- تلاش سیاست‌گذاران کشور باید در جهت اشتغال‌زایی متناسب با افزایش توانمندی‌ها، سطح تحصیلات و مهارت‌های افراد جامعه، فرهنگ‌سازی در جهت مدیریت صحیح پول در خانواده، کاهش مصرف‌گرایی غیرضروری و کاهش مشکلات اقتصادی باشد.

- با توجه به نگرانی برخی مشارکت‌کنندگان، در خصوص مسکن که بخش اعظم درآمدهای خانواده را به خود اختصاص می‌دهد، کمک به تأمین مسکن مناسب و ارزان‌قیمت، می‌تواند نقش قابل‌توجهی در کاهش هزینه‌ها و حفظ توان مالی خانواده‌ها داشته باشد.

- وجود تسهیلات اجتماعی رسمی جهت کمک به مادران شاغل در انجام وظایف متعدد خود و پرداخت بخشی از هزینه‌های آن توسط کارفرمایان می‌تواند تأثیر مثبتی بر باروری داشته باشد. همچنین فراهم نمودن امکانات مناسب و باکیفیت

منابع

جمعیت، قم: دفتر نشر معارف، چاپ بیست و سوم.

بیداریان، سهیلا؛ شیر، طهمورث (۱۳۸۸). بررسی عوامل اقتصادی جمعیتی مؤثر بر باروری زنان ۱۵-۴۹ ساله شاغل در آموزش و پرورش منطقه ۲۲ تهران، پژوهش‌نامه علوم اجتماعی، ۳ (۳)، ۹۳-۱۰۷.

پناهی، علی احمد (۱۳۹۵). نگاهی به فواید و آثار فرزندآوری و فرزندپروری در آموزه‌های دینی با رویکرد اخلاقی، نشریه اخلاق، ۶ (۲۱)، ۶۳-۳۳.

چمنی، سولماز؛ شکرپیگی، عالییه؛ مشفق، محمود (۱۳۹۵). مطالعه تعیین‌کننده

ادیبی سده، مهدی؛ ارجمند سیاهپوش، اسحاق و درویش زاده، زهرا (۱۳۹۰). بررسی میزان افزایش باروری و عوامل مؤثر بر آن در میان طایفه کرد ساکن اندیمشک، مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران، ۴ (۱)، ۹۸-۸۱.

اسحاقی، محمد؛ محبی، سیده فاطمه؛ پاپی‌نژاد، شهربانو و جهاندار، زینب (۱۳۹۳). چالش‌های فرزندآوری زنان شاغل در یک مطالعه کیفی. نشریه زن در توسعه و سیاست، ۱۲ (۱)، ۱۱۴-۱۱۱.

بانکی‌پور فرد، امیرحسین؛ نامجو، بتول؛ آیت‌اللهی، زهرا و همکاران (۱۳۹۴). دانش خانواده و

مطالعه‌ی کیفی، فصلنامه پایش، ۱۲ (۵)، ۵۱۵-۵۰۵.

شاکور، مریم (۱۳۸۹). بررسی عوامل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی موثر بر باروری زنان شاغل در آموزش و پرورش اندیمشک. (پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته جمعیت‌شناسی، دانشگاه آزاد شوشتر).

شویره، کریستین؛ فونت، اولیویه (۱۳۸۵). واژگان بوردیو. ترجمه کتبی، مرتضی، تهران، نشر نی.

صادقی فسایی، سهیلا؛ عرفان منش، ایمان (۱۳۹۲). تحلیل جامعه‌شناختی تأثیرات مدرن شدن بر خانواده ایرانی و ضرورت تدوین الگوی ایرانی اسلامی. زن در فرهنگ و هنر، ۱۵ (۱)، ۸۴-۶۳.

عبداللهی، عادل و رحیمی، علی (۱۳۹۶). برساخت اجتماعی سیاست‌های افزایش فرزندآوری و موانع پیش‌رو: مطالعه موردی کاربران اینترنتی، فصلنامه شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده، ۲۰ (۷۷)، ۶۰-۳۵.

عبداللهی، عادل و فرجادی، غلامعلی (۱۳۹۵). عقلانیت اقتصادی و اجتماعی و کنش فرزندآوری در شهر تهران: نتایج یک مطالعه کیفی، مطالعات جمعیتی، ۱ (۲)، ۱۳۱-۱۰۱.

عنایت، حلیمه و پرنیان، لیلا (۱۳۹۲). مطالعه رابطه جهانی‌شدن فرهنگی و گرایش به باروری، فصلنامه زن و جامعه، ۲ (۴)، ۱۳۶-۱۰۹.

کلانتری، صمد؛ عباس‌زاده، محمد؛ امین‌مظفری، فاروق و راکعی بناب، ندا (۱۳۸۹). بررسی جامعه‌شناختی گرایش به فرزندآوری و برخی عوامل مرتبط با آن، مطالعه جوانان متأهل شهر تبریز، جامعه‌شناسی کاربردی، ۲ (۳۷)، ۱۰۴-۸۳.

گیدنز، آنتونی (۱۳۸۷). جامعه‌شناسی. ترجمه صبوری، منوچهر، تهران، نشر نی.

جامعه‌شناختی فرزندآوری (موردکاوی: زنان متأهل شهر تهران)، راهبرد اجتماعی فرهنگی، ۵ (۲۰)، ۱۶۵-۱۳۷.

حسینی، حاتم (۱۳۹۰). درآمدی بر جمعیت‌شناسی اقتصادی- اجتماعی و تنظیم خانواده. همدان: دانشگاه بوعلی‌سینا.

خبرگزاری جمهوری اسلامی ایلنا. (آبان ۱۴۰۰)، صیانت از حقوق خانواده با تصویب طرح تعالی جمعیت، برگرفته از لینک <https://www.irna.ir/news/84527898>.

خلیلی نژاد، ساره (۱۳۸۹). بررسی نقش عوامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی به نگرش زنان نسبت به باروری، کتاب ماه علوم اجتماعی، ۳۶، ۱۳۳-۱۲۲.

راد، فیروزه و ثوابی، حمیده (۱۳۹۴). بررسی گرایش به باروری و عوامل اجتماعی مرتبط با آن (مطالعه موردی زنان متأهل ۵۰-۱۵ ساله ساکن شهر تبریز)، فصلنامه علمی مطالعات زن و خانواده، ۳ (۱)، ۱۲۷-۱۵۵.

راکعی بناب، ندا؛ کلانتری، صمد؛ مظفری، امین و عباس‌زاده، محمد (۱۳۸۹). بررسی جامعه‌شناختی گرایش به فرزندآوری و برخی عوامل مرتبط با آن (مورد مطالعه: جوانان متأهل شهر تبریز)، جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۱ (۳۷)، ۱۰۴-۸۴.

رضایی نسب، زهرا؛ فتوحی، سردار (۱۳۹۶). بررسی عوامل فرهنگی و اجتماعی موثر بر رفتار باروری در بین زنان ۱۵-۴۹ ساله شهر ایلام، فصلنامه علمی- ترویجی، فرهنگ ایلام، ۵۴ و ۱۱۲-۱۳۳، ۵۵.

رمضانخانی، علی؛ کبودی، مرضیه؛ حقی، مرجان؛ حاجی‌زاده، ابراهیم و منوچهری، هومان (۱۳۹۲). الگوی تصمیم‌گیری فرزندآوری: یک

هزارجریبی، جعفر و عباس پور، علیرضا (۱۳۸۹). تاثیر عوامل اجتماعی-اقتصادی بر میزان باروری زنان (مطالعه موردی: شهر تبریز)، *فصلنامه پژوهش اجتماعی*، ۳ (۶)، ۱۳۹-۱۵۳.

منصوریان، محمدکریم و خوشنویس، اعظم (۱۳۸۵). ترجیحات جنسی و گرایش زنان همسر دار به رفتار باروری: مطالعه موردی شهر تهران. *ویژه‌نامه جمعیت و توسعه*، ۲۴ (۲)، ۱۴۶-۱۲۹.

Adhikari R. (2010). Demographic, socio-economic, and cultural factors affecting fertility differentials in Nepal. *BMC Pregnancy Childbirth*, 10 (1), 19-28.

qualitative research (pp. 105-117). Sage Publications, Inc.

Alene G.D. & Worku A. (2008) Differentials of fertility in North and South Gondar zones, northwest Ethiopia: A Comparative cross-sectional study. *BMC Public Health*, 8, 397-412.

Hakim A. (2010). Factors affecting fertility in Pakistan. *Pak Dev Rev*, 33(4Pt 2), 685-706.

Billingsley, S (2010). *Downward Social Mobility and Fertility Decline in Russia*. Stockholm University Linnaeus center on social policy and family Dynamics in Europe, SPaDe.

Kertzer, D. I., White, M. J., Bernardi, L., & Gabrielli, G. (2009). Italy's path to very low fertility: The adequacy of economic and second demographic transition theories. *European Journal of Population/Revue Européenne de Démographie*, 25(1), 89-115.

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101.

Kulu, H., Boyle, P. J., & Andersson, G. (2009). High suburban fertility: Evidence from four Northern European countries. *Demographic research*, 21, 915-944.

Bronson, Layne (2014) Fertility and agency: Reproduction decisions in modern day Rome. *Undergraduate Honor Theses Paper*. 729.

Labov, William and Joshua Waletzky. (1967). "Narrative analysis". Essays on the verbal and Visual Arts, ed. J. Helm, 12-44. Seattle: U. of Washington press, reprinted in *Journal of Narrative and Life History* 7:3-38, 1997.

Ekert-Jaffe, O., & Stier, H. (2009). Normative or economic behavior? Fertility and women's employment in Israel. *Social Science Research*, 38(3), 644-655.

Lee, S. H., Kuo, C. P., Hsiao, C. Y., Lu, Y. C., Hsu, M. Y., Kuo, P. C., ... & Lee, M. C. (2013). Development of a Chinese childbearing attitude questionnaire for infertile women receiving in vitro fertilization treatment. *Journal of Transcultural Nursing*, 24(2), 127-133.

Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1994). Competing paradigms in qualitative research. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.), *Handbook of*

Matysiak, A., & Vignoli, D. (2008). Fertility and women's employment: A meta-

- analysis. *European Journal of Population/Revue européenne de Démographie*, 24(4), 363-384.
- Munhall, P. L. (2012). *Nursing research*. Jones & Bartlett Learning.
- Oyediran, K., Isiugo-Abanihe, U. C., & Bankole, A. (2006). Correlates of spousal communication on fertility and family planning among the Yoruba of Nigeria. *Journal of Comparative Family Studies*, 37(3), 441-460.
- United Nation (2019). *World population prospects the 2019 revision (2019)*.
- Department of Economic and Social Affairs.
- Upadhyay, U. D., & Karasek, D. (2012). Women's empowerment and ideal family size: an examination of DHS empowerment measures in Sub-Saharan Africa. *International Perspectives on Sexual and Reproductive Health*, 38(2), 78-90.
- Yee, L., & Simon, M. (2010). The role of the social network in contraceptive decision-making among young, African American and Latina women. *Journal of Adolescent Health*, 47(4), 374-380.

